

Правна рамка и процедури за отпускане на
финансова компенсация на жертви на трафик на хора – граждани на трети страни

Идентификация и подкрепа на жертвите на трафик на хора – бежанци и мигранти в България

Онлайн семинар 11 – 12 юни 2020 г.

Адв. Валерия Иларева, PhD,
Фондация за достъп до права - ФАР

Значение на идентификацията за имигрантите и търсещите закрила лица

- Статут на специална закрила за срока на провеждане на наказателното производство (член 25 от Закона за борба с трафика на хора);
- Разрешение за продължително пребиваване по реда на член 24н от Закона за чужденците в Република България;
- Специални условия на прием и процедурни гаранции по Закона за убежището и бежанците като „лица от уязвима група“.

Идентификация

Член 4а) от **Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора**:

Трафик на хора „означава **набирането, транспортирането, прехвърлянето, укриването или приемането на хора посредством заплаха за използване или самото използване на сила или други форми на принуда, отвличане, измама, въвеждане в заблуждение, злоупотреба с власт или състояние на зависимост или даване или получаване на пари или облаги за постигането на съгласието на лицето, имащо власт над друго лице, за целите на експлоатирането му**; експлоатирането включва най-малкото използване с цел проституиране на друго лице или други форми на сексуална експлоатация, принудителен труд или услуги, робство или дейности, сходни с робството, поставяне в положение на зависимост или отнемането на телесни органи.“

Идентификация

§ 1. от ДР на **Закона за борба с трафика на хора**:

- "жертва" е всяко лице, което е било обект на трафика на хора
- "трафик на хора" е набирането, транспортирането, прехвърлянето, укриването или приемането на хора, **независимо от изразената от тях воля**, когато се извършва с цел експлоатация;
- "експлоатация" е противозаконно използване на хора за разврат, за отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност от пострадалия, за осъществяване на принудителен труд, за просия или за държане в принудително подчинение, за поставяне в робство или в положение, сходно с робството.

Идентификация

Член 159а от **Наказателния кодекс**:

Ал.1: „Който набира, транспортира, укрива или приема отделни лица или групи от хора с цел да бъдат използвани за развратни действия, за принудителен труд или за просия, за отнемане на телесен орган, тъкан, клетка или телесна течност или за да бъдат държани в принудително подчинение независимо от съгласието им, се наказва с лишаване от свобода от две до осем години и глоба от три хиляди до дванадесет хиляди лева. “

Ал.2: „Когато деянието по ал. 1 е извършено (...) 2. **чрез използване на принуда или чрез въвеждане на лицето в заблуждение** (...) наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от десет хиляди до двадесет хиляди лева“ **(средство)**

Идентификация

Член 4 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи:

Забрана на робството и на принудителния труд

1. Никой не може да бъде държан в робство или в принудително подчинение.
  2. Никой не може да бъде заставян да извършва принудителен или задължителен труд.
- (...)

Принудителен труд

Член 2 от Конвенция № 29 относно принудителния или задължителния труд, МОТ, 1930 г.:

"принудителен или задължителен труд" означава всяка работа или служба, изисквана от лице под заплахата на каквото и да е наказание и за която това лице не се е съгласило доброволно да я извършва.

Европейският съд по правата на човека - тест за непропорционална тежест на условията на труд:

- 1) Дело CN срещу Франция, Решение от 11.10.2012г.
- 2) Дело Chowdury срещу Гърция, Р от 30.03.2017г.: *„валидността на съгласието трябва да бъде оценено в светлината на всички обстоятелства по случая“.*

Валидност на съгласието в зависимост от степента на експлоатационните условия на труд

Параграф 97 от Решението по **дело Chowdury срещу Гърция**:

„В настоящия случай Съдът отбелязва, че жалбоподателите са започнали да работят във време, когато са били в положение на уязвимост като незаконни мигранти, без ресурси и в риск да бъдат арестувани, задържани и депортирани. Вероятно жалбоподателите са осъзнали, че ако престанат да работят, никога няма да получат закъснелите си заплати, чието количество непрекъснато се натрупва с изминаването на дните. Дори да се допусне, че по време на тяхното наемане кандидатите са се предлагали доброволно за работа и са вярвали добросъвестно, че ще получат заплатата си, ситуацията впоследствие се е променила в резултат на поведението на техните работодатели.“

Принудителен труд или подчинение

Контролът върху жертвите

Позитивни задължения на държавата

Член 4 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи

- 1) Приемане на подходяща правна и административна рамка;
- 2) Вземане на оперативни мерки за защита на жертвата;
- 3) Провеждане на ефективно наказателно разследване и съдебно производство.

1) Приемане на подходяща правна и административна рамка

Член 10 от Конвенцията на Съвета на Европа за борба с трафика на хора:

„Идентифициране на жертвите

2. Всяка страна по конвенцията приема онези законодателни или други мерки, които са необходими за идентифицирането на жертвите, при нужда в сътрудничество с други страни по конвенцията и съответните организации, изпълняващи функции по подпомагане.(...).“

Обяснителен доклад към Конвенцията:

„Процесът на идентификация, предвиден в член 10 е **независим от каквито и било наказателноправни процедури срещу извършителите на трафика**. Следователно, наказателната присъда не е необходима нито за започването, нито за завършването на процеса на идентификация.“

2) Вземане на оперативни мерки за защита на жертвата

Член 25 от **Закон за борба с трафика на хора**:

„На лицата, които са жертви на трафика на хора и са изразили съгласие да сътрудничат за разкриване на извършителите на трафика, се предоставя статут на специална закрила за срока на провеждане на наказателното производство, която включва:

1. предоставяне на разрешение за продължително пребиваване на територията на Република България за граждани на трети държави - по реда на Закона за чужденците в Република България;
2. продължаване на престоя в приютите.“

Чл. 24н от **Закона за чужденците в Република България**: (1) (...) разрешението за продължително пребиваване се издава въз основа на акта по чл. 27 от Закона за борба с трафика на хора.

2) Вземане на оперативни мерки за защита на жертвата (прод.)

Член 27 от **Закон за борба с трафика на хора**:

„Прокурорът се произнася с постановление **по искането на лицето**, жертва на трафика на хора, за предоставяне на статут на специална закрила в тридневен срок **от постъпването му**.“

Член 30а от **Закона за убежището и бежанците** във връзка с определението за „уязвими групи лица“ в ДР изискват **автоматичен скрининг**: „отчитат особеното положение и специалните потребности на чужденците от уязвима група.“

- Приемателни гаранции, Директива 2013/33/ЕС
- Процедурни гаранции, Директива 2013/32/ЕС

2) Вземане на оперативни мерки за защита на жертвата (прод.)

Член 26 от **Закон за борба с трафика на хора**:

„(1) След като идентифицират лицата, които са жертви на трафика на хора, органите на досъдебното производство са длъжни незабавно да ги информират за възможността да получат специална закрила, ако в едномесечен срок декларират съгласието си да сътрудничат за разкриване на престъплението.

(2) По предложение на Държавната агенция за закрила на детето срокът по ал. 1 може да бъде продължен до два месеца, когато лицето, жертва на трафика, е дете.“

Задължение за уведомяване съгласно член 205 от **Наказателно-процесуалния кодекс**: „(2) Когато узнаят за извършено престъпление от общ характер, длъжностните лица трябва да уведомят незабавно органа на досъдебното производство и да вземат необходимите мерки за запазване на обстановката и данните за престъплението.“

Право на безплатна правна помощ

Член 22, алинея 1 от **Закона за правната помощ** право на безплатна 1) консултация с оглед постигане на споразумение преди започване на съдопроизводството или за завеждане на дело, включително консултация по Националния телефон за правна помощ (070018250) или в Регионален център за консултиране и/или 2) подготовка на документи за завеждане на дело имат:

- пострадали от домашно или сексуално насилие или от трафик на хора, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита;
- лица, търсещи международна закрила по реда на ЗУБ, за които предоставяне на правна помощ не се дължи на друго правно основание;
- чужденци, спрямо които е приложена ПАМ, и чужденци, настанени в СДВНЧ по реда на ЗЧРБ, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита;
- лица, на които е отказан или е отнет статут на лице без гражданство в Република България или е прекратено производството за предоставяне на статут на лице без гражданство по реда на ЗЧРБ, които не разполагат със средства и желаят да ползват адвокатска защита. “

3) Провеждане на ефективно наказателно разследване и съдебно производство.

Параграф 288 от Решението по **делото Ранцев срещу Кипър и Русия**, 7.01.2010г., жалба 25965/04:

„Подобно на членове 2 и 3, член 4 включва и процедурно задължение за разследване на ситуации на потенциален трафик. Изискването за разследване не зависи от оплакване от страна на жертвата или близък: след като въпросът е стигнал до знанието на властите, те трябва да действат служебно. За да бъде разследването ефективно, то трябва да е независимо от тези, които са замесени в събитията. То също така трябва да е в състояние да доведе до идентифицирането и наказанието на отговорните лица, задължение не за резултат, а за средства. Изискването за бързина и разумна експедиция е имплицитно във всички случаи, но когато е налице възможността за отстраняване на индивида от вредното положение, разследването трябва спешно да се предприеме. Жертвата или близките роднини трябва да бъдат включени в процедурата, доколкото това е необходимо, за да защитят законните си интереси.“

Фондация за
достъп до права

Foundation for
Access to Rights

Благодаря за вниманието!

www.farbg.eu

valeria.ilareva@farbg.eu